

Motion

1981/82: 180

Gunnar Biörck i Värmdö

Rationalisering av det statliga utredningsväsendet

Varje riksdagsman, som har motionerat, vet att de allra flesta motioner blir avstyrkta av utskotten. Förra riksmötet väcktes ca 2 500 motioner, och det skulle förvåna om mer än något hundratal av dessa lyckades vinna riksdagens bifall. Emellanåt avstyrks motioner därför att utskottet inte delar motionärernas uppfattning. I ett mycket stort antal fall motiveras avstyrkandet däremot av att frågan redan är föremål för utredning.

Av årets kommittéberättelse framgår att f. n. 273 kommittéer är i verksamhet. Flertalet av dessa består av ett relativt stort antal ledamöter, sakkunniga och experter samt ett större eller mindre sekretariat. Åtskilliga kommittéer har varit i verksamhet flera år, och deras produkter i form av betänkanden är många, digra och tunga – emellanåt övertunga – att hantera och studera. De 379 kommittéer (av vilka 106 avslutat sin verksamhet), som förtecknats i årets kommittéberättelse, förefaller att ha dragit en kostnad av ca 230 milj. kr.

Av den erfarenhet jag under åren förvärvat som ledamot av mer än ett halvt dussin statliga utredningar och som ensamutredare har jag tvingats dra den slutsatsen att de större kommittéerna är ganska ineffektiva inrättningar, som alltför ofta fördröjer framtagandet av ett för beslut tillräckligt, relevant underlag. Såvitt jag förstår skulle en bättre effektivitet till väsentligt reducerade kostnader i många fall uppnås genom användning av heltidsarbetande enmansutredare (eller "arbetande kommittéordförande") med tidsbestämda utredningsuppdrag, kanske också med fastställda normer för betänkandenas sidantal. Först i begränsningen visar sig mästaren, som Goethe så vist sade.

För jämnt 60 år sedan vidtog den dåvarande finansministern, F.W. Thorsson, drastiska åtgärder för att begränsa det kostnadskrävande kommittéväsendet. Av 162 i november 1922 befintliga kommittéer lät regeringen upplösa (eller tvinga till avslutning inom 40 dagar) 70 stycken; 47 stycken fick högst ett halvår på sig att avsluta sin verksamhet; i 19 förklarades arbetet vilande och fick ej återupptas utan regeringens medgivande. Endast 26 kommittéer fick tillstånd att fortsätta sitt arbete utan begränsning av tiden. Av de 225 utredningar, som varit i verksamhet under år 1922, hade 63 redan avslutat sin verksamhet innan Thorsson slog till. Detta tyder på att genomsnittstiden för en kommitté både 1922 och 1981 var 3,6 år.

Såvitt jag förstår är tidpunkten nu inne att på nytt handla i Thorssons anda. Kommittéerna borde kunna bantas personellt och tillhållas att inom viss föreskriven tid leverera klart, kort och redigt skrivna betänkanden utan

onödiga upprepningar i texten och med preciserade (eventuellt också alternativa) förslag till åtgärder, därest sådana skulle befinnas nödvändiga och lämpliga. Självfallet skall därvid också bedömningen av förslagets sannolika samhällsekonomiska innebörd även på längre sikt redovisas. I frågor av mera teknisk än politisk natur torde det för arbetets behöriga gång vara effektivast med en heltidsarbetande enmansutredare med ett för uppgiften friställt sekretariat med rätt att vid behov höra experter och med frågan förtrogna politiker. Endast i exceptionella fall borde en utredning behöva ta längre tid än ett år; sex månader borde normalt vara en riktpunkt. Inte heller skulle direktiven behöva vara så mångordiga och ta så lång tid att värka fram som nu ofta är fallet.

Med hänvisning till det här anförda hemställer jag

att riksdagen måtte som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anføres om nyttan av att nu drastiskt rationalisera utredningsväsendet.

Stockholm den 13 januari 1982

G. BIÖRCK (m)

i Värmdö